

Tanker for dagen

Af Bengt Kristensson Uggla

Sådan, nogle dage før nytår, er det vel almindeligt, at man ransager sit liv. Men med hvilken en målestok kan et menneskeliv måles? Hvordan finder vi en menneskelig skala til forståelse af vore liv? Filosofen Pascal har på en nervepirrende måde beskrevet, hvad der sker, når vi skifter fra en skala til en anden:

"Mangfoldighed. En by, en egn, langt borte ligger en by og en egn; men når man nærmer sig den, bliver stedet til huse, træer, teglsten, blade, græs, myrer, myreben i det uendelige. Alt dette går under betegnelsen "egn"."

Det er fascinerende at opleve, hvordan virkeligheden skifter karakter, når vi skifter fra den ene skala til den anden. Og med hjælp af moderne teknologi har vi i dag enestående muligheder for variation i vort valg af skala.

Erfaringerne fra mødet med andre mennesker i hverdagen og den fascinerende udsigt over landskabet fra et vindue i en flyvemaskine, blandes med de daglige Tv-nyheder fra den anden side af jorden, synet af fortovsvrimlet gennem bussens vindue og den fortrolige samtale med venner ved middagsbordet.

Inden flykapringernes tid, da dørene til cockpittet fortsat plejede at stå åbne, skete det ikke så sjældent, at jeg bad om tilladelse til at komme derud for at opleve det, der skete der.

Vel fremme hos piloterne faldt samtalen påfaldende ofte på, hvordan de oplevede det, at leve med så mange skalaskift: i det ene øjeblik at være på vej i en flyvemaskine mellem Arlanda og Bangkok, for siden at køre i sin bil fra Arlanda til hjemmet i Sigtuna og der bevæge sig mellem spisebordet og barnet på puslebordet.

Hvordan får man proportioner på livet? Bagefter kan jeg nok synes, at de skalaer, piloterne må håndtere, ikke adskiller sig væsentlig fra de skalaer, vi alle skifter mellem. Men i hvilke referencerammer vurderer vi livet? I vore familier? Vor karriere og vore arbejdspladser? Vor hjemegn og boligmiljø? Den nationale eller den globale skueplads?

Den måde, hvorpå vi benytter forskellige skalaer, kan også give os problemer. En bestemt skala kan, rent ud sagt, forekomme os umenneskelig. I efteråret kunne vi se billeder af præsident George W. Bush, da han tog en omvej over katastrofeområdet ved New Orleans for at få et overblik over ødelæggelserne. Tanken var vistnok at vise en engageret præsident, men skalaen, der her blev benyttet til fremvisning af medfølelse, fremkaldte stærke følelser og protester - ja, den blev simpelthen opfattet som udtryk for manglende empati!

Det forræderiske ved variationer i skala er, at vi bliver forledt til at tro, at når vi skifter skala, ser vi de samme ting, bare i forskellig størrelse. Sådan er det bare ikke - man ser faktisk helt forskellige ting i de forskellige skalaer. En egn; en by; et hus; en teglsten; et myreben... Og, afhængig af den skala vi benytter, fremtræder helt forskellige årsagssammenhænge og sammenføjninger af verden.

Men findes der en skala, der kan kaldes menneskelig? Er det sværgen ved detaljerne, vi kan se gennem et mikroskop? Eller er det det storslåede perspektiv på livet, der først kommer til syne gennem teleskopet? Er det sekunder og minutter, eller er det årtier og århundreder?

Jeg tror ikke, den menneskelige skala er en bestemt skala blandt andre skalaer. Den ægte menneskelige kapacitet drejer sig derimod om evnen til at leve mellem, og benytte sig af, forskellige skalaer. Det er denne tankens og refleksionens bevægelighed, der giver vore liv menneskelige proportioner.

Bengt Kristensson Ugglå er Amos Anderson Professor of Philosophy, Culture and Management ved Åbo Akademi University Department of Business Studies.

(Teksten, der er oversat af Holger Wahlström, er oprindelig manuskriptet til radioprogrammet "Vid dagens början", Sveriges Radio P1, torsdag den 29. december 2005.)